

VIRGINIA WOOLF

UN ESBÓS DEL PASSAT

Traducció i epíleg de Dolors Udina

IN QUIETS
de VIENNA

Fa un parell de dies —el diumenge 16 d'abril de 1939, per ser precisos—, la Nessa em va dir que si no em posava a escriure unes memòries immediatament, d'aquí a no res seria massa vella. Tindria vuitanta-cinc anys i ho hauria oblidat tot, com en el cas infeliç de Lady Stratchey.¹ Ara que estic cansada d'escriure la vida d'en Roger,² potser intentaré dedicar un parell o tres de matins a fer-ne un esbós. Se'm presenten diverses dificultats. En primer lloc, l'enorme quantitat de coses que puc recordar; en segon lloc, la quantitat de maneres diferents amb què es poden escriure unes memòries. Com a gran lectora de memòries, en conec unes quantes. Però si em poso a examinar-les i a analitzar-ne els mèrits i els defectes, els matins —no puc dedicar-n'hi més de dos o tres com a màxim— se m'hauran esfumat. Així, doncs, sense aturar-me a triar la manera, amb el

---

1. Lady Stratchey, la mare d'en Lytton, va morir el 1928, a noranta-un anys. A la vellesa va escriure «Alguns records d'una vida llarga», que ocupaven només unes dotze pàgines a *Nation and Athenaeum*. Això pot indicar, com ha suggerit Michael Holroyd, que a la primeria de la dècada de 1920 havia oblidat més del que recordava.

2. Woolf treballava en l'obra *Roger Fry: A Biography* (The Hogarth Press; Londres, 1940).

convenciment segur i cert que es trobarà a si mateixa —i si no, no hi fa res—, començo: el primer record.

És de flors vermelles i morades sobre un fons negre: el vestit de la mare; ella estava asseguda o bé en un tren o bé en un autobús, i jo a la seva falda. O sigui que veia les flors de molt a prop; i encara puc veure el morat, el vermell i el blau, em sembla, contra el negre; eren anemones, diria. Potser anàvem camí de Saint Ives, encara que el més probable, perquè per la llum devia ser al vespre, és que tornéssim a Londres. Tanmateix, artísticament és més convenient suposar que anàvem a Saint Ives, perquè això em portarà a un altre record, que també em sembla el primer record i, de fet, és el més important de tots els meus records. Si la vida té una base sobre la qual se sosté, si és una copa que vas omplint, omplint i omplint, llavors no hi ha dubte que la meva copa se sosté sobre aquest record. És el record de ser al llit de l'habitació dels nens, a Saint Ives, mig adormida mig desperta. És el record de sentir com rompien les onades, una, una altra, una, una altra, i enviaven l'esquitx d'aigua a la platja, i després com rompien, una, una altra, una, una altra, darrere d'una persiana groga. És el record de sentir com la persiana arrossegava per terra el petit aglà de l'extrem de la corda quan el vent la feia volar cap enfora. És el record d'estar ajaguda, de sentir aquests esquitxos i de veure la llum, i de sentir que és gairebé impossible que jo sigui aquí; el record de sentir l'èxtasi més pur que sóc capaç de concebre.

Podria passar-me hores mirant d'escriure això com s'hauria d'escriure, per transmetre la sensació que fins i tot en aquest moment experimento amb tota la força. Però fracassaria (llevat que tingués una sort meravellosa); goso dir que només aconseguiria tenir aquesta sort si hagués començat descrivint la Virginia mateix.

I aquí em trobo ara amb una de les dificultats de l'escriptor de memòries —una de les raons per les quals, malgrat haver-ne llegit tantes, moltes són un fracàs. Deixen fora la persona a qui li passen les coses. La raó és que és molt difícil descriure un ésser humà. Diuen: «Això és el que va passar», però no diuen com era la persona a qui li va passar. I els esdeveniments volen dir molt poc si no sabem primer a qui li han passat. Qui era jo llavors? L'Adeline Virginia Stephen, la segona filla d'en Leslie i la Julia Prinsep Stephen, nascuda el 25 de gener del 1882, descendent d'un gran nombre de persones, algunes de famoses, d'altres de desconegudes; nascuda amb moltes vinculacions, no de pares rics, sinó de pares benestants, nascuda en un món de finals del segle XIX molt comunicatiu, culte, epistolar, propens a fer i rebre visites, eloqüent; de manera que, si volgués prendre'm la molèstia, podria escriure molt no només sobre la meua mare i el meu pare, sinó també sobre oncles i tietes, cosins i amics. Val a dir que no sé quant de tot això, o quina part de tot això, em va fer sentir el que vaig sentir a l'habitació dels nens de Saint Ives. No sé fins a quin punt sóc diferent d'altres persones. Aquesta és una altra dificultat de l'escriptor de memòries. Tanmateix, per descriure's un mateix amb sinceritat s'ha de tenir un terme de comparació; ¿era llesta, estúpida, bonica, lletja, apassionada, freda, jo...? En part pel fet de no haver anat mai a escola, de no haver hagut de competir mai amb nenes de la meua edat, mai no he pogut comparar el meu talent i els meus defectes amb els dels altres. Però, evidentment, hi havia una raó externa per a la intensitat d'aquesta primera impressió: la impressió de les ones i de l'aglà de la persiana; la sensació, com me la descriu de vegades a mi mateixa, de jeure dins d'un gra de raïm i veure-hi a través d'una pel·lícula de groc semitransparent es devia, en part,

als molts mesos que passàvem a Londres. El canvi d'una habitació infantil a l'altra era un gran canvi. I també hi havia el llarg trajecte amb tren, i l'excitació. Recordo la foscor, els llums, l'enrenou a l'hora de pujar a dalt per anar a dormir.

Però, per centrar-me en l'habitació dels nens: tenia un balcó, amb una partició, que donava al balcó de l'habitació del pare i la mare. La mare sortia a la seva part del balcó amb una camisa de dormir blanca. A la paret hi creixien passioneres; eren grans flors estrellades, amb vetes morades i grans capolls verds, alguns de buits, alguns de plens.

Si fos pintora, pintaria aquestes primeres impressions de groc pà·lid, platejat i verd. Hi havia la persiana de groc pà·lid, el mar verd i el platejat de les passioneres. Pintaria un quadre de forma esfèrica, semitransparent. Pintaria un quadre de pètals corbats, de clofolles, de coses que fossin semitransparents; faria formes corbades que deixessin passar la llum, però sense un contorn clar. Tot seria gros i en penombra, i el que s'hi veïés també se sentiria; els sons travessarien aquell pètal o aquella fulla, sons indistingibles de les imatges. So i imatge sembla que formen aquestes primeres impressions a parts iguals. Quan penso en la primera hora del matí al llit, també sento el grall de les cornelles que cauen des de molt amunt. Sembla que el so caigui a través d'un aire elàstic i enganxós, que el sosté enlaira, que impedeix que sigui agut i clar.³ La qualitat de l'aire sobre Talland House semblava que suspengués el so, deixava que s'enfonsés lentament, com si hagués quedat enxampat en un vel blau enganxifós. El grall de les cornelles és part del rompi-

---

3. Virginia Woolf va escriure sobre les paraules entre «impedeix... clar»: «feia que semblés que queien d'una gran altura».

ment de les onades —una, una altra, una, una altra— i de l'esquitx quan l'onada reulava i tornava a agombolar-se, i jo jeia allà mig desperta, mig adormida, respirant un èxtasi que no sóc capaç de descriure.

El següent record —tots aquests records de so i color s'ajunten a Saint Ives— és molt més sòlid; intensament sensual. És posterior. Encara em fa sentir escalfor; com si tot estigués madur, zumzejant, assolellat, emetent moltes olors alhora, i tot això forma un conjunt que encara ara em fa aturar —com em vaig aturar llavors camí de la platja; vaig aturar-me al capdamunt per mirar cap als horts de baix. Estaven enfonsats sota el camí. Les pomes em quedaven a l'altura del cap. Dels horts sortia un murmuri d'abelles; les pomes eren vermelles i daurades; hi havia també flors rosades, i fulles grises i platejades. La bonior, el parrupeig, l'olor, semblava que tot s'estrenyia voluptuosament contra una membrana, no per fer-la esclatar, sinó per suscitar amb el bronzit un arravatament de plaer tan complet que em vaig aturar, vaig olorar, vaig mirar. Però tampoc ara puc descriure aquest arravatament. Era més arravatament que èxtasi.

La força d'aquestes imatges —per bé que la visió sempre està tan barrejada amb el so que «imatge» no és la paraula correcta—, en tot cas, la força d'aquestes impressions, m'obliga a fer una altra digressió. Aquells moments —a l'habitació dels nens, al camí de la platja— encara poden ser més reals que el moment present. Ho acabo de comprovar. Perquè em vaig aixecar i vaig travessar el jardí. En Percy cavava la feixa dels espàrrecs; la Louie espolsava un matalàs davant de la porta de l'habitació.⁴ Però jo

---

4. El jardiner i l'assistenta, respectivament, de Monks House, la casa de camp dels Woolf a Rodmell, Sussex, des del 1919.

els veia a través de la visió que en tenia aquí: l'habitació dels nens i el camí a la platja. De vegades puc tornar a Saint Ives d'una manera més completa que no pas a aquell matí. Puc assolir un estat en què em sembla que veig tot el que hi passa com si fos allà. Suposo que és que el meu record em proporciona el que havia oblidat, de manera que sembla com si passés independentment, tot i que en realitat sóc jo qui fa que passi. En determinats estats d'ànim favorables, els records —el que has oblidat— passen a primer pla. Doncs bé, si és així, ¿no podria ser —em pregunto sovint— que les coses que hem viscut amb una gran intensitat tinguin una existència independent de la nostra ment, que de fet encara existeixin? I, si és així, ¿no pot ser que, amb el temps, s'arribi a inventar un mecanisme per mitjà del qual podrem connectar-hi? Jo el veig —el passat— com una avinguda que s'estén al meu darrere; una llarga corrua d'escenes i d'emocions. Allà, al final de l'avinguda, encara hi ha el jardí i l'habitació dels nens. En comptes de recordar una escena aquí i un so allà, puc posar un endoll a la paret per escoltar el passat. Faré aparèixer l'agost del 1890. Sento que aquella emoció tan forta ha de deixar rastre, i només es tracta de descobrir la manera d'unir-nos-hi novament per poder tornar a viure tota la nostra vida des del començament.